Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Asia E 14/2022 vp – Pyyntö kirjallisesta asiantuntijalausunnosta

LAUSUNTO KOMISSION LUONNOKSESTA SUUNTAVIIVOIKSI EU:N KILPAILUOIKEUDEN SOVELTAMISEKSI YKSINYRITTÄJIEN TYÖOLOJA KOSKEVIIN TYÖEHTOSOPIMUKSIIN

Komissio julkaisi 9.12.2021 luonnoksen suuntaviivoiksi, joiden tarkoituksena on selventää niitä tilanteita, joissa yksinyrittäjien työolojen parantamiseen tähtäävät kollektiiviset sopimukset jäävät Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 101 artiklan soveltamisalan ulkopuolelle. SEUT 101 artiklan ulkopuolelle jäävien tilanteiden kuvaamisen lisäksi suuntaviivaluonnoksessa kuvataan komission täytäntöönpanoprioriteetteja. Komission tavoitteena on julkaista suuntaviivojen lopullinen versio vuoden 2022 toisella neljänneksellä.

Komission suuntaviivojen tarkoituksena on vahvistaa periaatteet, joita komissio noudattaa arvioidessaan SEUT 101 artiklan nojalla yritysten yhteenliittymien päätöksiä sekä yritysten yhdenmukaistettuja menettelytapoja, joista on päätetty yksinyrittäjien ja muun yrityksen tai muiden yritysten välisissä yksinyrittäjien työoloja koskevissa neuvotteluissa. Suuntaviivat perustuvat Euroopan unionin tuomioistuimen (EUT) ratkaisukäytäntöön, jonka mukaan työehtosopimukset jäävät kilpailuoikeuden soveltamisalan ulkopuolelle niistä aiheutuvista haitallisista kilpailuvaikutuksista huolimatta. EUT on ratkaisukäytännössään vahvistanut linjauksen koskevan myös epäitsenäisten ammatinharjoittajien tekemiä työehtosopimuksia.

EU:n kilpailuoikeuden soveltamiseen liittyvää selvennystarve on seurausta siitä, että EU:n kilpailuoikeus soveltuu yrityksiin, mutta ei työntekijöihin. Yksinyrittäjät katsotaan yleisesti EU:n kilpailusääntöjen soveltamisalaan kuuluviksi yrityksiksi. Yksinyrittäjien kollektiivisen neuvotteluoikeuden asema suhteessa kilpailulainsäädäntöön on siten ollut osittain epäselvä.

Lopulliset suuntaviivat sitovat komissiota sen tulkitessa EU:n kilpailusääntöjä ja valvoessa niiden täytäntöönpanoa. Suuntaviivat eivät sen sijaan ole EU-tuomioistuimia tai kansallisia viranomaisia oikeudellisesti velvoittavia. Suuntaviivat eivät myöskään edellytä kansallisen kilpailu- tai työoikeuden alaan kuuluvan sääntelyn muuttamista.

Valtioneuvosto suhtautuu myönteisesti komission suuntaviivaluonnoksen tavoitteeseen selkeyttää kilpailusääntelyn tulkintaa yksinyrittäjien työolojen parantamiseen pyrkivien kollektiivisten sopimusten osalta. Lopullisten

suuntaviivojen suomennoksessa olisi selkeyden vuoksi suositeltavaa korvata luonnoksessa käytetty termi ”työehtosopimus” jollain muulla käsitteellä, sillä suuntaviivoissa tarkoitetut sopimukset eivät ole työehtosopimuslaissa tarkoitettuja työehtosopimuksia. Komission täytäntöönpanoprioriteettien osalta suuntaviivoissa tulisi selkeyttää mm. sitä, miten suuntaviivoissa tarkoitettua taloudellista vahvuutta indikoivat raja-arvot tulee käytännössä laskea.

Iiro Ihanamäki
Erityisasiantuntija

JAKELU Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta